

Weichbild magdeburski w układzie śląsko-małopolskim.**Wersja sandomierska**

Rękopis Biblioteki Kórnickiej sygn. 801, k. 153v–155v

Edycja krytyczna: Maciej Mikuła

Artykuł 56

[56] ^a-De monomachali incitacione et iure duelli et testimonio. ^aLVI^b

Qui^c monomochaliter suum equalem salutare seu alloqui voluerit, hunc iudicem petere oportebit, ut se intromittere possit de uno suo pacis violatorem, quem videat in presenti. Cum hoc sibi per sentenciam diffinitum fuerit, tunc eciam in [k. 154r] sententia requirat, per quem modum se de ipso intromittere debeat, ut sibi in suo iure proficere possit. Tunc sibi de iure diffinitur, curialiter <criminaliter per sinum et d> per oram vestimenti^e <sua d>. Et cum se de ipso intromittat, pronunciet sibi causam, pro qua se de ipso intromiserit, quod statim facere potest, si vult, aut pro eo habere colloquium. Tunc ipsum inculpare oportebit, quod pacem in eo infregerit aut in strata regia, aut in villa, qualiter infregerit, eodem modo queruletur super eum. Tunc ipsum iterum inculpet, quod ipsum depredavit et eam vim in eo fecerit, quam bene probare poterit. Tunc vulnus aut cicatricem demonstret, si vulnus sanatum fuerit. Tunc ulterius conqueratur, quod ipsum spoliaverit bonis suis et de ipsis sibi tanta receperit <quod nichil peius d>, quod bene duellum meretur^e. Hec tria criminalia facta omnia simul conqueratur, de quoquumque horum trium de uno obliviscitur aut tacuerit, extunc suum duellum ammisit. Tunc loquuntur ulterius: tunc ipsum solum, hoc est in persona propria <ipsum solus vidi hoc est in persona propria g> <vidi g> et ipsum clamore proclamavi. Si fateri voluerit, quod diligo, et si non fatebitur, ipsum omni iure vincere volo, ut michi vulgus iudicaverit, aut scabini, si sub banno regio fuerit. Extunc ille petat satisfacionem, quam sibi facere debet. Tamen vir potest suam querimoniam meliorare ante satisfacionem, si voluerit. Facta <aut d> satisfacione ille exhebebat <ostendat d> suam innocenciam, hoc est iuramentum, quod ipsum iurare oportet, et iuramentum [k. 154v] monomochale^h, si ipsum iure incitaverit et si ibi fuerit, hoc est perficere si potuerit pro inbecillitate sui corporis. Quivis vir potest se a duello excusare illi viro, qui sibi paris condicionis non fuerit <in natura d>. Ille autem, qui nobilioris nature fuerit, ille preesse non potest [illi], qui deterioris nature fuerit, si ipsum alloquetur. A duello eciam cedere potest, qui post meridiem allocutus fuerit, nisi ante meridiem esset inchoatum, [i] iudex eciam habere debet clipeum et gladium illi, super quem allocutum fuerit. A duello eciam potest accipere suos <capitulum de duello g> affines, <seu nepotes d> si uterque suos affinis <fuerit d> et ita consanguineitatis linea coniuncti fuerint, quod simul pungnare non poterint. Iudex eciam duos nuncios dare debet cuilibet hiis, qui pungnare debent, qui videant, ut habeant attinencia secundum veram consuetudinem. Coreum et linea <vestimenta vel d> indumentum [s] induere possunt, quantum placet. Caput et pedes antea nudi sint, in manibus cirotecas habeant, unum gladium nudum in manu et alio cinctus, aut duobus, hoc arbitrio eorum committitur, et unum clipeum rotundum in manu, ubi non aliud,

quam lignum aut coreum sit, preter manutectorium, <manutectorium debet eciam umbo prope p u k e l in medio clipei j> quod potest esse ferreum, unam tunicam absque manicis super preparamenta. Eciam iudex debet indicere pacem circa collum, quod nemo eos inpediat circa duellum. Cuilibet ipsorum iudex unum virum habeat, qui flangam^k ferat, qui ipsos in nichilo inpedire [k. 155r] debent, si autem unus ceciderit, quod flangam interponat, aut si vulneratus fuerit. Aut si flangam desiderat, hoc idem facere <debet d>, nisi voluntas iudicis fuerit, non potest. Postquam circulo pax indicta fuerit, ambo debent circulum affectare, quem ipsis iudex licenciare debet. Finalia ferimenta de vaginis gladiatorum deponere debent, nisi a iudice licenciam habuerint. Ambo ornati ire debent ante iudicem, et ambo iurare debent: unus, scilicet actor, quod causa sit vera, pro qua super ipsum querelam fecerit, et respondens, quod sit innocens. Sic ipsis Deus adiuvet ad suum duellum. Sol eciam dividi ipsis debet <equaliter d> recte, quando primo conveniunt. Si vincetur ille, super quem conqueritur, tunc iudicetur sententia capitali. Sin autem vincerit, dimittetur cum pena et emenda. Actor primo circulum intrabit. Si alter diu tardaverit, iudex debet ipsum per preconem mittere vocare in illa domo, ubi se preperaverit, et duos scabinos cum ipso mittere debet. Sic cittari debent primo et secundo et tercio, et si ad terciam citacionem non venerit, tunc querulator surgat et se ad duellum exhibeat. Et statim percuciet duos ictus et semel surgat contra ventum, cum eo ipse suum adversarium devicit tali causa sive querela, pro qua ipsum fuerat allocutus. Et iudex sibi iudicare debet, sicut fuisset duello convictus, sic mortuus debet convi[n]ci, si in furtu aut rapina, aut in tali crimine [k. 155v] occisus fuerit. Sin autem mortuus cum septem testibus protestari poterit, extunc ad duellum se non indiget exhibere contra ipsum. Sin autem alter cognatus mortui, quiscumque fuerit, loco ipsius per duellum se exhibuerit, hic extinguet omne testimonium, quia tunc ipsum absque duello vincere non potest, vel superius est expressum. Sin vincetur eciam ille, qui ad duellum captivatus aut salutatus fuerit, aut promittit aut fideiussorie caucionem fecerit et non comparuerit ad iustam responsivam.

^{a-a} czerwonym inkaustem; ^b w ramce; ^c ozdobny inicjał wysokości dwóch wersów; ^d napisane ręką komentatora B; ^e przerobione przez komentatora B na vestimenta; ^f dopisane przez komentatora B de celum uzyskania demeretur; ^g na marginesie ręką komentatora B; ^h ozdobny inicjał wysokości kilku wersów; ⁱ na marginesie dwukrotnie znak początku nowej sekcji; ^j na marginesie, zapewne ręką komentatora A; ^k napisane a celem uzyskania falangam, zapewne przez komentatora B

[hasła: sędzia, pokój, wyrok, prawo, pojedynek sądowy, skarga, droga królewska, oskarżenie, rana, blizna, dobra, sąd królewski, ławnik, gwar, zabezpieczenie, przysięga, niewinność, niepełnosprawność, równy stanem, szlachcic, tarcza, miecz, krewny, zwyczaj, pięściarz, wola, powód, kradzież, świadek, krewny po mieczu, nawiązka, kara sądowa, mulkta, posiedzenie]